

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือได้รับการแต่งตั้ง และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเป็นผู้นำ และมีอำนาจในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของสถานศึกษา และปฏิบัติหน้าที่กำกับ ควบคุมดูแลให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุตามแผนและนโยบายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุกฤษฎา ปงกันทา, 2561, หน้า 22) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน ปารีชาติ แก้วมณี, 2557, หน้า 30) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 8 ข้อใหญ่ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์นโยบายและสังเคราะห์งาน 2) การบริหารงานในสถานศึกษา 3) กำกับดูแลในสถานศึกษา 4) การเป็นผู้นำ 5) การส่งเสริมและสนับสนุน 6) การรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อกรมต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน 7) เสนอแนะข้อคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนางาน ระเบียบ และข้อปฏิบัติต่อกรมต้นสังกัด และ 8) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุไปตามหน้าที่ของสถานศึกษานั้น ๆ โดยต้องเป็นผู้การวิเคราะห์นโยบายและสังเคราะห์งาน การบริหารงานในสถานศึกษา การเป็นผู้นำ การส่งเสริมและสนับสนุน การรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อต้นสังกัด เสนอแนะข้อคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนางานของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ การวางกลยุทธ์ภาครัฐ ศักยภาพเพื่อนาการเปลี่ยนแปลง การควบคุมตนเอง และการสอนงานและการมอบหมายงาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553, หน้า 2)

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ในอันที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างมาก ความล้มเหลวขององค์กรต่าง ๆ ที่เป็นมาสืบเนื่องมาจากการขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพแทบทั้งสิ้น ประสิทธิภาพของผู้นำจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้นำได้ใช้ภาวะผู้นำซึ่งภาวะผู้นำมีหลายแบบแล้วแต่ว่าจะเลือกใช้แบบใดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องการเลือกแบบภาวะผู้นำควรคำนึงถึงผู้ได้บังคับบัญชา สถานการณ์และบุคลิกภาพของผู้นำเอง ภาวะผู้นำมีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ไปสู่ความสำเร็จ และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยผลักดันให้สถานศึกษา ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นสิ่งเร้าและตัวเร่งอันสำคัญที่ทำให้การทำงานของ สถานศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เป็นหลักสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (สมคิด บางโม, 2555, หน้า 218)

บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย บทบาทผู้นำ บทบาทผู้วางแผนและจัด องค์กร บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทผู้จัดการทรัพยากร บทบาทผู้แก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา บทบาทผู้กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ บทบาทผู้พัฒนา บทบาทผู้สร้างเครือข่าย และ บทบาท ผู้จัดการปัญหาความขัดแย้งและสร้างทีมงาน (วัลลภา ละออเอี่ยม, 2552, หน้า 14); (สัมมา ธรนิษฐ์, 2553, หน้า 32); (พิชาภพ พันธุ์แพ, 2554, หน้า 107 - 108); (สมหมาย อ่าคอนกลอย, 2556, หน้า 1); (สุวดี เซ็นเสถียร, 2559, หน้า 30)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ตระหนักถึง ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ดังจะเห็นได้จากเป้าประสงค์ที่กำหนดให้ ผู้บริหาร สถานศึกษามีความเป็นเลิศส่วนบุคคล คิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำ มีสำนึกความ รับผิดชอบ (Accountability) และการบริหารแบบร่วมมือ โดยการจัดการศึกษาในสภาวะเศรษฐกิจ และการเมืองทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว มีการแข่งขัน ระหว่างประเทศในหลายมิติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถจัดการ เรียนการสอนและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยมีเจตนารมณ์ที่จะยกระดับ คุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมี ความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จประการหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษา เพราะเป็นผู้นำในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการบริหารงานตามภารกิจครอบคลุมทั้ง ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ดังนั้นผู้บริหาร สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงบทบาทภาวะผู้นำของตนเพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2561ข, หน้า 5) แต่อย่างไรก็ ตามยังพบปัญหาบางประการในการแสดงบทบาทที่ยังไม่เหมาะสมของผู้บริหารสถานศึกษา แม้จะ มีจำนวนน้อย ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาบางคนยังขาดประสบการณ์ในการ บริหารสถานศึกษา เมื่อเกิดปัญหาขึ้นจึงยังจัดการแก้ไขได้ไม่ดีนัก ผู้บริหารสถานศึกษาบางคนมี วิทยุณีน้อยกว่าครู บางครั้งจึงมีปัญหาในการแสดงบทบาทภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาจึง

จำเป็นต้องพัฒนาตนเองในทุกมิติเพื่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (สามารถ หมายถึง, 2562, 12 กรกฎาคม)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของตน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งบทบาทภาวะผู้นำที่มีเหมาะสมนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในอันที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งบทบาทภาวะผู้นำที่มีเหมาะสมนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในอันที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 2,391 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, เว็บไซต์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 343 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 180 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2561ข, หน้า 2)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีผลการประเมินตัวชี้วัดตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับดีขึ้นไป

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่

- 2.1.1 บทบาทผู้ชี้นำ
- 2.1.2 บทบาทผู้วางแผนและจัดองค์การ
- 2.1.3 บทบาทผู้ประสานงาน
- 2.1.4 บทบาทผู้จัดการทรัพยากร
- 2.1.5 บทบาทผู้แก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา
- 2.1.6 บทบาทผู้กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ
- 2.1.7 บทบาทผู้พัฒนา
- 2.1.8 บทบาทผู้สร้างเครือข่าย
- 2.1.9 บทบาทผู้จัดการปัญหาความขัดแย้งและสร้างทีมงาน

2.2 แนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

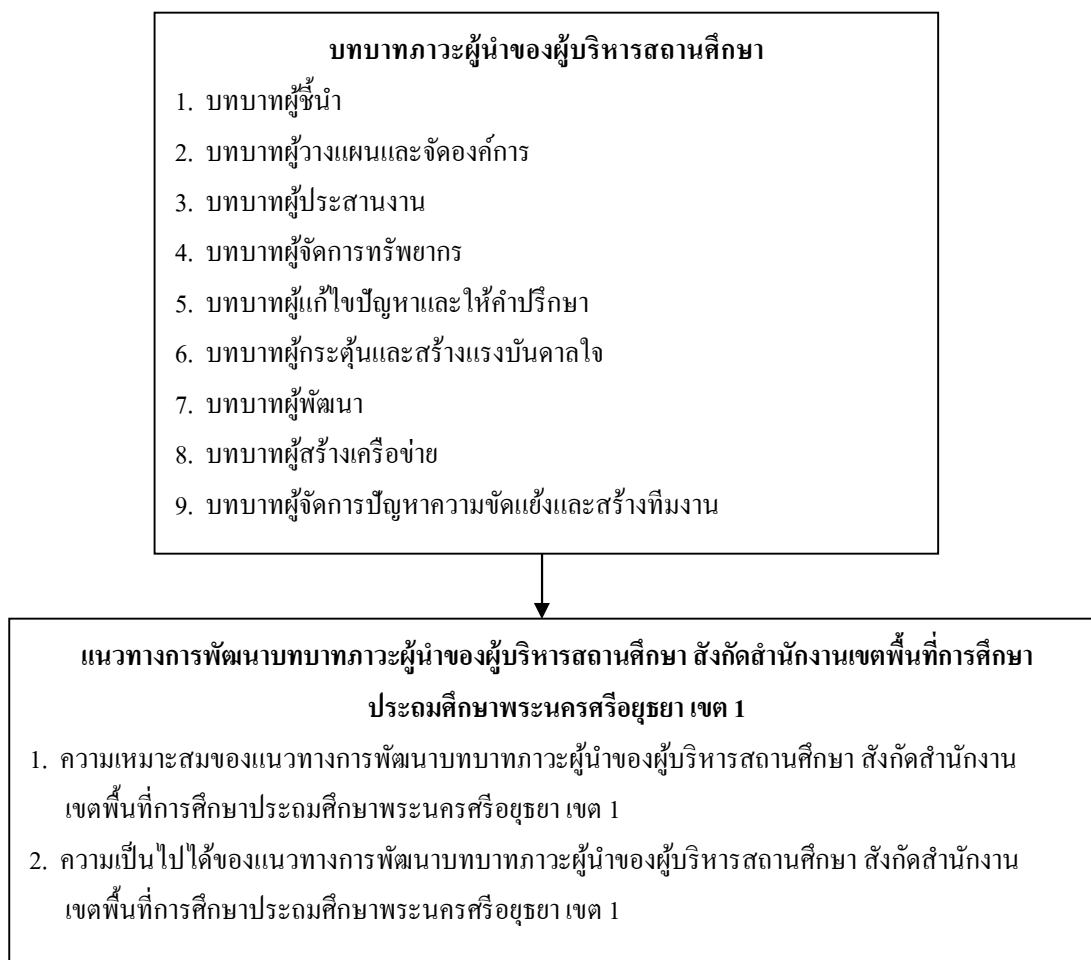
2.2.1 ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.2.2 ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ สัมมา ธรนิษฐ์ (2553, หน้า 32) กล่าวว่า ผู้นำมีบทบาทหลากหลายที่แตกต่างจากคนอื่นซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจขององค์กร ประกอบด้วย 1) บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง 2) บทบาทเป็นนักวางแผน 3) บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ 4) บทบาทเป็นผู้ประสานงาน 5) บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง 6) บทบาทการเป็นผู้แก้ปัญหา 7) บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล 8) บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร 9) บทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญ 10) บทบาทเป็นผู้พัฒนาการทีมงาน 11) บทบาทการเป็นผู้นำ 12) บทบาทเป็นผู้มีเทศ 13) บทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน 14) บทบาทในการริเริ่มสร้างสรรค์ และ 15) บทบาทเป็นผู้กำหนดนโยบาย ; สมหมาย อ่าดอนกลอย (2556, หน้า 1) กล่าวว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) บทบาทปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน 2) บทบาทริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล 3) บทบาทสำรวจและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และ อีเลิร์นนิ่ง (e - Learning) 4) บทบาทการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ 5) บทบาทพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้มีผู้นำ และ 6) บทบาทผู้สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ ; แคมป์เบลล์ และคณะ (Campbell, et al.) (อ้างถึงใน สุวดี เช่นเสถียร, 2559, หน้า 30) กล่าวถึง บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) บทบาทการเป็นผู้ชี้แนะ 2) บทบาทผู้ประสานงาน 3) บทบาทผู้จัดการทรัพยากร 4) บทบาทผู้พัฒนา 5) บทบาทตัวแทนของสถานศึกษา และ 6) บทบาทประเมินผล ; มินซ์เบิร์ก (Mintzberg) (อ้างถึงใน พิชาภพ พันธุ์แพ, 2554, หน้า 107 - 108) กล่าวถึง บทบาทภาวะผู้นำไว้ว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) บทบาทการเป็นผู้ชี้แนะ 2) บทบาทผู้ประสานงาน 3) บทบาทผู้จัดการทรัพยากร 4) บทบาทผู้แก้ปัญหาและให้คำปรึกษา 5) บทบาทหัวหน้าพิธีการ 6) บทบาทผู้สังเกตการณ์ 7) บทบาทผู้กระจายข้อมูลข่าวสาร 8) บทบาทโฆษก 9) บทบาทนักลงทุน และ 10) บทบาทเป็นผู้เจรจาต่อรอง และ ยูคัล (Yukl) (อ้างถึงใน วัลลภา ละอองเอี่ยม, 2552, หน้า 14) กล่าวถึง บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) บทบาทผู้วางแผนและจัดองค์กร 2) บทบาทผู้แก้ปัญหาและให้คำปรึกษา 3) บทบาทผู้กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ/สนับสนุน 4) บทบาทผู้พัฒนา 5) บทบาทผู้สร้างเครือข่าย 6) บทบาทผู้จัดการปัญหาความขัดแย้ง และสร้างทีมงาน 7) บทบาทการติดตาม 8) บทบาทการให้ข่าวสารข้อมูล และ 10) บทบาทการสร้างทัศนคติ ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทผู้ชี้แนะ

2) บทบาทผู้วางแผนและจัดองค์การ 3) บทบาทผู้ประสานงาน 4) บทบาทผู้จัดการทรัพยากร
5) บทบาทผู้แก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา 6) บทบาทผู้กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ 7) บทบาท
ผู้พัฒนา 8) บทบาทผู้สร้างเครือข่าย และ 9) บทบาทผู้จัดการปัญหาความขัดแย้งและสร้างทีมงาน
แสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งคอยสนับสนุนหรือ
รับผิดชอบการทำงานของคนอื่น ๆ ช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ทำงานสำเร็จในเวลาที่กำหนดอย่างมี
คุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะในการบริหารงาน เพื่อนำพา
สถานศึกษาให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ขององค์กร

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือการ แสดงออกของแต่ละบุคคลตามความมุ่งหวังของสังคม

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถใช้อิทธิพล จูงใจหรือโน้มน้าว บุคคลอื่นให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจ สามารถปฏิบัติงานเพื่อมุ่ง ไปสู่จุดหมาย ที่กำหนดไว้ได้สำเร็จ

บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย บทบาทผู้ชี้นำ บทบาทผู้วางแผนและจัด องค์กร บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทผู้จัดการทรัพยากร บทบาทผู้แก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา บทบาทผู้กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ บทบาทผู้พัฒนา บทบาทผู้สร้างเครือข่าย และ บทบาท ผู้จัดการปัญหาความขัดแย้งและสร้างทีมงาน

บทบาทผู้ชี้นำ หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหาร สถานศึกษา ในประเด็น ชี้นำ สั่งการครูและบุคลากรให้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลัง ปลุกฝังความสามัคคีของคนในสถานศึกษา ให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ให้คำแนะนำครูและบุคลากรเพื่อเป็นแนวทางในการ ทำงาน และทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

บทบาทผู้วางแผนและจัดองค์กร หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความ รับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็น วางแผน กำหนดนโยบาย ทิศทางของโรงเรียน ตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ในระยะยาวของโรงเรียน กำหนดความจำเป็นก่อนหลัง ในการจัดสรรทรัพยากร มีวิธีการพัฒนาความร่วมมือการในการเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน และ ปรับโครงสร้างระบบและการปฏิบัติการให้ตอบสนองวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน

บทบาทผู้ประสานงาน หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็น เป็นตัวแทนกลุ่ม รับผิดชอบและสนับสนุนผู้ร่วมงานในการ ประสานงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ติดต่อสร้างความสัมพันธ์และการสื่อสารจากภายในและภายนอก สถานศึกษา สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา เป็นผู้ที่ มีความสามารถในการให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน และสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน และสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานทุก ๆ ฝ่าย

บทบาทผู้จัดการทรัพยากร หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็น จัดสรรบุคลากรเพียงพอในการดำเนินงาน จัดสรรการเงิน เพียงพอในการดำเนินงาน จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการดำเนินงาน จัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา และจัดสรรบริการต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

บทบาทผู้แก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็น รับผิดชอบในการปฏิบัติการใช้ปัญหาที่สำคัญหรือไม่ได้คาดไว้ ซึ่งให้เห็นถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงาน วิเคราะห์ปัญหาตามช่วงเวลาอย่างมีระบบ ค้นหาสาเหตุและวิธีการในการแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน และเป็นผู้นำในการรวมพลังให้กับ ครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อต่อสู้กับวิกฤตการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ให้ผ่านพ้นไปด้วยดี

บทบาทผู้กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็น ใช้เทคนิคในการกระตุ้นบุคลากรให้ดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน สร้างแรงบันดาลใจ ให้แก่บุคลากรในการทำงาน ให้เกิดความภาคภูมิใจ ช่วยเหลือ สนับสนุนบุคลากรในการทำงาน เสริมแรงให้แก่บุคลากรในการทำงาน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติงานให้ไปในทางที่ก่อให้เกิดการพัฒนาแก่สถานศึกษา

บทบาทผู้พัฒนา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็น ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเกิดทักษะในการทำงาน ส่งเสริมให้ ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเอง ริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ และส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพให้ครูและบุคลากร

บทบาทผู้สร้างเครือข่าย หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็น พัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนในการสร้างเครือข่าย ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเข้าร่วมในการประชุมหรืองานสังคมต่าง ๆ ในการสร้างเครือข่าย

บทบาทผู้จัดการปัญหาความขัดแย้งและสร้างทีมงาน หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็น มีการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และสร้างเอกลักษณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน ตระหนักถึงความสำเร็จของครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยผ่านการชมเชย ริเริ่มกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน และให้ครูและบุคลากรอภิปรายเกี่ยวกับความสำเร็จ ปัญหา และสิ่งที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง วิธีปฏิบัติในแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ ได้แก่ 1) บทบาทผู้ชี้นำ

2) บทบาทผู้วางแผนและจัดองค์การ 3) บทบาทผู้ประสานงาน 4) บทบาทผู้จัดการทรัพยากร
5) บทบาทผู้แก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา 6) บทบาทผู้กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ 7) บทบาท
ผู้พัฒนา 8) บทบาทผู้สร้างเครือข่าย และ 9) บทบาทผู้จัดการปัญหาความขัดแย้งและสร้างทีมงาน

ระดับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา
บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า
5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ระดับความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา
บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า
5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำแนวทางการพัฒนาบทบาท
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ไปเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัดได้

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้นำแนวทางการพัฒนา
บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ไปเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัดได้

3. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 นำแนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา
บทบาทภาวะผู้นำของตนได้